

**ADVIES VOOR RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
INRICHTING VAN DE GROENZONE BERKEL-PIJNACKER
EN 'OUDE LEEDE'**

1 NOVEMBER 2001

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	2
3. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING.....	3
4. BELEID EN BESLUITVORMING.....	5
4.1 Beleid.....	5
4.2 Besluitvorming.....	5
5. DOELEN, TOETSINGSCRITERIA EN KNELPUNTENANALYSE.....	6
5.1 Doelen	6
5.2 Toetsingscriteria.....	6
5.3 Knelpuntenanalyse	6
6. INRICHTINGSALTERNATIEVEN.....	7
6.1 Het ontwikkelen van inrichtingsalternatieven.....	7
6.2 Nulalternatief.....	9
6.3 Het meest milieuvriendelijk alternatief (mma).....	9
7. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	10
7.1 Algemene richtlijnen.....	10
7.2 Te beschouwen (milieu)effecten.....	10
8. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	12
9. LEEMTEN IN INFORMATIE	12
10. EVALUATIEPROGRAMMA	13
11. VORM EN PRESENTATIE	13
12. SAMENVATTING VAN HET MER	14

1. INLEIDING

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben het voornemen om in het kader van het concept van de Groenblauwe Slinger het deelgebied Groenzone Berkel-Pijnacker als ecologische en recreatieve zone in te richten. Het naastgelegen deelgebied Oude Leede, voor wat betreft Polder Oude Leede en de Bergboezem, zal eveneens worden ingericht. Aangezien het gaat om functie-wijzigingen van meer dan 500 ha (Categorie 9.2) en mogelijk ook om een activiteit die betrekking heeft op recreatieve voorzieningen die 500.000 bezoekers of meer per jaar aantrekken of een oppervlakte beslaan van 50 ha of meer (Categorie 10.1), geldt de plicht van de milieueffectrapportage (m.e.r.). Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland zijn eveneens bevoegd gezag in de m.e.r. (gedelegeerd door Provinciale Staten).

Bij brief van 14 augustus 2001¹ is de Commissie voor de milieueffectrapportage in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nummer 156 van 15 augustus 2001².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep³ van de Commissie voor de m.e.r.. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming over de herziening van de streekplannen Zuid-Holland West en Rijnmond mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

De startnotitie bevat reeds een ruime hoeveelheid informatie die als basis dient voor het MER. De Commissie geeft in dit advies een aanvulling op en soms een specifieke invulling van punten uit de startnotitie. Dit advies herhaalt niet de overige punten uit de startnotitie, maar de Commissie gaat er van uit dat deze punten worden meegenomen bij de ontwikkeling van het MER.

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie acht de volgende punten het meest van belang voor het op te stellen milieueffectrapport.

Voorop staat aandacht voor het watersysteem en de samenhang tussen het te kiezen waterpeil, de oppervlaktewaterkwaliteit, de daar uitvloeiende mogelijkheden voor recreatie en ecologische potenties. Hierbij voorziet de Commissie dat water bepalend is voor de andere functies van het gebied en dat de potentiële recreatieve functie van het gebied voor de verstedelijkte omgeving zwaar weegt.

Het MER moet leiden tot inzicht in de mate waarin in elk alternatief de beoogde doelen worden gehaald en in hoeverre de doelen elkaar beperken. Zo dient het MER aan te geven waar recreatie en natuur samen gaan, elkaar versterken en waar tegenstrijdigheden aan de orde zijn. Verder dienen per alternatief bijkomende ongunstige milieueffecten te worden voorkomen of geminimaliseerd.

Het meest milieuvriendelijke alternatief kan een (verdere) milieuoptimalisatie zijn van één van de alternatieven.

Tenslotte verdient de ontwikkeling van een aantrekkelijk landschap in gebruik en beleving van recreanten en omwonenden speciale aandacht.

3. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Normaliter gebruikt de Commissie de termen plangebied (gebied waar maatregelen worden getroffen) en studiegebied (gebied waar zich effecten voordoen) in haar adviezen. In dit advies is aangesloten bij de terminologie zoals gebruikt in de startnotitie.

De bestaande toestand van het milieu in het beïnvloedingsgebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten van de voorgenomen activiteit. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het beïnvloedingsgebied, van eventuele reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten en van ontwikkelingen in het betreffende beleid.

De begrenzing van het studiegebied (primaire inrichtingsgebied en kansenzones en hun verdere opdeling) en het beïnvloedingsgebied moet gemotiveerd en op kaart worden aangegeven. Per aspect kan de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. Voor deze inrichting zal de omvang van het beïnvloedingsgebied onder andere bepaald worden door het hydrologische systeem en door de herkomst (uit 'donorgebieden') van de gebruikers van het inrichtingsgebied. De bestaande en geplande infrastructuur en bebouwing en de overgangen van het inrichtingsgebied naar de aangrenzende groengebieden maken in visueel, recreatief en ecologisch opzicht deel uit van het beïnvloedingsgebied. In ecologisch opzicht speelt verder onder meer de functie van het gebied als pleisterplaats en overwinterplaats van vogels.

De reeds verstrekte informatie in de startnotitie over de bestaande milieutoestand en de autonome ontwikkeling ervan kan worden overgenomen. Aanvullend vraagt de Commissie aandacht voor de hieronder genoemde punten en voor een samenvattende beschouwing, waarin naar voren komt hoe de huidige toestand van het gebied en de verwachte ontwikkelingen aanleiding gaven tot herinrichting van het gebied.

Landschap, cultuurhistorie, archeologie en aardkundige waarden

Beschrijf en illustreer het huidige visuele beeld en de autonome ontwikkeling van het gebied, inclusief de randen en de overgangen naar aangrenzende (groen)gebieden, globaal met foto's en doorsneden. Besteed aandacht aan cultuurhistorische elementen en aardkundige waarden, eventueel met behulp van aparte of extra visualisaties en kaarten. Het is van belang om ontwikkelingen zoals de bouw van nieuwe woningen en (glastuinbouw)bedrijven en de aanleg van de N470 mee te nemen. Zie over de N470 ook de opmerkingen onder het kopje infrastructuur in deze paragraaf.

De Commissie onderschrijft het belang dat het MER inzicht verschaft in mogelijke archeologische vindplaatsen, waarvoor zonedig gericht (aanvullend) archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd (zoals ook is opgemerkt in de startnotitie). Geef de betreffende informatie op kaart weer.

Landbouw

Licht dit aspect nader toe door gebruik te maken van bestaande achtergrondinformatie over de levensvatbaarheid van de bedrijven.

Recreatie

Presenteer conclusies uit een vraag-aanbodanalyse voor recreatie in de regio. Beschrijf hoe de ligging van het gebied, zowel in relatie tot 'donorgebieden' van recreanten als tot andere recreatiegebieden in de omgeving, in recreatief opzicht tot (unieke) gebruiksmogelijkheden kan leiden.

Infrastructuur

Breng de verbindingen vanuit de 'donorgebieden' van recreanten naar het inrichtingsgebied in kaart voor alle vervoersmodaliteiten die op het vrijetijdsvverkeer van toepassing kunnen zijn.

Geef een beeld van de ruimtelijke en ecologische consequenties van de toekomstige N470. Deze beschrijving spitst zich in het bijzonder toe op de hoogteligging (mede in relatie tot waterpeilen) en op bruggen, viaducten en eoducten (mede in relatie tot het optimaliseren van het doorgaande karakter van het gebied in visueel, ecologisch en recreatief opzicht). Beschrijf de verwachte autonome ontwikkeling in de verstoring van het stiltegebied. Verder verdient de situatie bij de Strikkade en de Klapwijkse Knoop bijzondere aandacht. Zie ook de opmerkingen over de N470 onder het kopje landschap in deze paragraaf.

Geef op kaart het type en de ligging van belangrijke nutsleidingen in het gebied weer.

Natuur

Het MER dient een beschrijving te geven van de belangrijkste natuurwaarden van het gebied, waarbij de link moet kunnen worden gelegd met de nagestreefde natuurdoeltypen en doelsoorten. Geef op kaart de verspreiding van de beschermde en lokaal karakteristieke planten en diersoorten aan. Benoem hun belangrijkste bedreigingen.

Water en bodem

Het MER dient duidelijker dan de startnotitie het functioneren van de hydrologische systemen en subsystemen in de verschillende deelgebieden te beschrijven, met aandacht voor bestaande en autonoom te verwachten mogelijkheden voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water. Ga onder meer in op het kwelwater (herkomst, antropogeen beïnvloed of voedselrijk van nature), de grondwatersamenstelling, en de oppervlaktewaterkwaliteit (geef naast totaalgehalten aan P en N ook inzicht in de rol van sulfaat en ijzer bij eutrofiëring).

Geef de aanwezige bodemverontreinigingen op kaart aan.

4. BELEID EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

4.1 Beleid

De Commissie constateert dat de startnotitie een vrijwel complete beschrijving bevat van het wettelijk en beleidskader. Deze kan in het MER worden overgenomen en dient te worden toegespitst op feitelijke randvoorwaarden, normen, grens- en streefwaarden. Beschrijf in aanvulling hierop de functie van het inrichtingsgebied in de ruimere verbanden van zowel de Groenblauwe Slinger als de Randstadgroenstructuur in visueel, recreatief en ecologisch opzicht. Geef de relatie aan tussen het voornemen en de visie op de Deltametropool en geef specifiek aan of de lagenbenadering uit deze visie wordt overgenomen. Betrek de waterkansenkaart⁵ in het MER om hiermee de kansen en mogelijkheden voor 'water als sturend element' in beeld te brengen, waarbij de stappen van de watertoets dienen te worden doorlopen⁶. Ga na wat het integraal waterplan dat bij de gemeente Zoetermeer in ontwikkeling is, kan betekenen voor de voorgenomen activiteit⁷.

Ga indien nodig duidelijker in op het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en de actualisatie van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening (VINAC)⁸.

Geef naast een beschrijving ook een tabel waarin het wettelijk en beleidskader zoveel mogelijk worden gekwantificeerd en geordend (o.a. naar deelgebied).

4.2 Besluitvorming

Noem in het MER dat het is opgesteld ten behoeve van de herziening van de streekplannen Zuid-Holland West en Rijnmond. Beschrijf volgens welke procedure en welk tijdpad deze herziening geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Daarnaast moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren. Verder dient in het MER kort inzicht gegeven te worden in de besluitvorming rond de N470.

---

⁵ Inspraakreactie nummer 3 (bijlage 4) wijst op de ontwikkeling van de waterkansenkaart door het Hoogheemraadschap van Delfland en op de potenties van de Groenzone voor strategische waterreserve. De Commissie adviseert de mogelijkheden voor strategische waterreserve en de consequenties daarvan voor het gebied te onderzoeken.

⁶ Zie de binnenkort te verschijnen Handreiking Watertoets. Zie verder de opmerking over het vasthouden, bergen en afvoeren van water onder het kopje 'water en bodem' in §6.1.

⁷ Inspraakreactie nummer 7 deelt de voorbereiding mee van dit integraal waterplan, dat een relatie heeft met de Groenblauwe Slinger.

⁸ Inspraakreactie nummer 4 (bijlage 4) vraagt de uitgangspunten voor het Randstadgroenstructuurbeleid te betrekken bij het MER en beter naar voren te brengen dat de doelen van de Groenblauwe Slinger in belangrijke mate worden gerealiseerd met het rijksinstrumentarium uit het SGR en VINAC.

5. DOELEN, TOETSINGSCRITERIA EN KNELPUNTENANALYSE

5.1 Doelen

De startnotitie noemt de volgende doelen:

- het realiseren van een natuur- en recreatiegebied van een zodanige ruimtelijke kwaliteit dat ter plaatse het doorgaande karakter van de Groenblauwe Slinger wordt gegarandeerd en de recreant en natuurliefhebber een doorgaande natuurlijke wereld ervaart;
- het realiseren van een gebied dat een beduidend grotere ecologische waarde heeft dan thans;
- het realiseren van het gebied dat een beduidend grotere recreatieve waarde heeft dan thans;
- het realiseren van een duurzaam waterbeheersysteem met zo weinig mogelijk peilvakken en voldoende waterberging voor tijden met extreem veel neerslag.

Deze doelen zijn reeds uitgewerkt in de startnotitie en kunnen worden opgenomen in het MER. In aanvulling hierop adviseert de Commissie aandacht te besteden aan de volgende punten.

- specificeer de doelen waar mogelijk en zinvol per deelgebied;
- geef per deelgebied aan hoe de doelen onderling samenhangen, welke gemotiveerde hiërarchie onder de doelen gehanteerd wordt bij conflicterende doelen⁹ en op welk doel in het betreffende alternatief de nadruk wordt gelegd;
- specificeer de doelen waar mogelijk met kwantitatieve minimumwaarden en presenteer deze bij voorkeur in een tabel;
- specificeer de doelen voor het recreatief gebruik waar mogelijk nader in termen van oeverlengten met recreatieve functies, wateroppervlakten en de recreatieve betekenis, lengte routegebonden recreatievormen inclusief de verbindingen met de omliggende 'donorgebieden' en het oppervlak recreatieve concentratiepunten;
- specificeer de rol die de landbouw kan spelen in het gewenste natuur- en landschapsbeheer en in de recreatie.

5.2 Toetsingscriteria

Vertaal de afzonderlijke doelen naar concrete, meetbare en haalbare toetsingscriteria.

5.3 Knelpuntenanalyse

Maak een knelpuntenanalyse. Wat zijn de belangrijkste knelpunten (het verschil tussen de huidige of verwachte situatie en de gewenste)? Wat zijn de kansen en mogelijkheden van het gebied in relatie tot de stedelijke en natuurlijke omgeving? De beschrijving is een opstap naar de ontwikkeling en beschrijving van de inrichtingsalternatieven.

---

⁹ Inspraakreactie nummer 6 (bijlage 4) stelt in reactie op meerdere alternatieven dat natuur moeilijk samengaat met recreatie, infrastructuur en bebouwing, en dat het minimaliseren van ongunstige effecten niet hoeft te rijmen met de bergingsfunctie.

6. INRICHTINGSALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

6.1 Het ontwikkelen van inrichtingsalternatieven

De in de startnotitie genoemde inrichtingsalternatieven, waaruit een voorkeursalternatief kan worden gekozen, dienen in het MER nader te worden uitgewerkt. Doe dit op basis van het in §4.1 beschreven wettelijk en beleidskader en in aansluiting op de in §5.3 genoemde knelpuntenanalyse en de volgende nadere richtlijnen.

algemeen

- geef een nadere argumentatie van het in de startnotitie gepresenteerde ontwikkelingsprogramma voor de alternatieven door inzichtelijk te maken hoe dit programma voortkomt uit de het wettelijk en beleidskader, de doelen en de gesignaleerde knelpunten (welke denklijn is gevolgd?); geef daarnaast een nadere argumentatie van de keuze om de drie denkrichtingen uit de Nota Kansen voor de Groenzone (1999) niet als uitgangspunt te nemen voor de ontwikkeling van de alternatieven en geef aan welke van deze denkrichtingen wel in het combinatiealternatief is opgenomen en waarom;
- werk de alternatieven allen volwaardig uit in eenzelfde mate van detail;
- bekijk per alternatief hoe bijkomende ongunstige milieueffecten van de verschillende alternatieven kunnen worden geminimaliseerd (dit dient hier bekeken te worden en niet als onderdeel van het mma, zie ook §6.3);
- beschrijf de invulling van de kansenzones per alternatief, eventueel met behulp van scenario's;
- geef per alternatief aan hoe met de knelpunten Klapwijkse Knoop, de N470/Strikkade en de Katwijkerlaan wordt omgegaan en op welke punten de oplossingen van elkaar verschillen;
- vat per alternatief de bijbehorende maatregelen samen in een tabel;
- maak eventueel gebruik van de Amoebemethode (deze maakt inzichtelijk hoe van de bestaande situatie naar de gewenste situatie wordt gekomen op een concrete manier).

water, bodem en natuur

Hetgeen in de startnotitie staat over water (waaronder de eisen aan het watersysteem), bodem en natuur kan een goede basis vormen voor de ontwikkeling van alternatieven. In aanvulling hierop of voor een specifieke benadering van een aantal punten, vraagt de Commissie aandacht voor het volgende.

- zoek per alternatief naar mogelijkheden om te komen tot een hydrologisch systeem waarbij water zoveel mogelijk wordt vastgehouden binnen het gebied, eventueel vervolgens wordt geborgen en als laatste mogelijkheid

wordt afgevoerd (zie ook de opmerkingen over water in §4.1, inclusief voetnoten);

- onderbouw per alternatief de verwachte waterkwaliteit;
- zoek per alternatief naar mogelijkheden om te komen tot verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit door biologische zuivering (helophytenfilters), het afgraven van de eutrofe toplaag, het zuiveren van aan te voeren boezem- of gebiedsvreemd water (geef specifiek voor het vernattingsalternatief de mogelijkheden aan van helophytenfilters en afgraven toplaag); beschrijf hiervoor ook de 'weg van het water' in het onderzoeksgebied, inclusief de waterkwaliteitsverbetering die het water onderweg kan ondergaan (zie ook het IWACO-rapport "De Kleur van Water");
- geef per alternatief de karakteristieken aan van ontgrondingen, vergravingen en ophogingen;
- maak inzichtelijk hoe te verwachten effecten van ontgronden, eventueel in combinatie met peilveranderingen, op de kwelintensiteit doorwerken in het ontwerp van de alternatieven (inclusief het te kiezen peil)¹⁰;
- geef aan hoe rekening wordt gehouden met aanwezige bodemverontreinigingen en met de randvoorwaarden of eisen die nutsleidingen stellen;
- geef per alternatief inzicht in de beheersmaatregelen die nodig zullen zijn;
- geef aan hoe de alternatieven verschillen in kansrijk duurzaam beheer.

landschap, cultuurhistorie, archeologie en aardkundige waarden

- geef aan op welke wijze rekening wordt gehouden met landschappelijke, archeologische, cultuurhistorische en aardkundige waarden en wat de mogelijkheden zijn voor optimale inpassing van deze waarden;
- geef de mogelijkheden aan voor het maximaliseren van de visuele, recreatieve en ecologische verbindingfunctie van de Klapwijkse Knoop; ontwikkel ten minste één alternatief waarbij de verbindingfunctie wordt gemaximaliseerd;
- geef de mogelijkheden aan voor het optimaliseren van de beeldkwaliteit van de randen van het gebied.

landbouw

- maak inzichtelijk welke potentiële betekenis de land- en glastuinbouw in het kader van de herinrichting heeft en hoe dit doorwerkt in de verschillende alternatieven.

recreatie

- ga na wat de mogelijkheden zijn voor optimale recreatie én natuur tegelijk (specifieke zonerings- en inrichtingsmaatregelen);
- beschrijf de verschillen tussen de alternatieven op basis van de recreatieve inrichting;
- beschrijf de alternatieven in termen van bereikbaarheid en toegankelijkheid voor de verschillende verkeersmodaliteiten die bij het vrijetijdsverkeer horen; besteed hierbij aandacht aan het verband tussen de modaliteiten en het bijbehorende ruimtegebruik inclusief de parkeerruimten;
- besteed aandacht aan de verbinding met de 'donorgebieden' in termen van reisduur en verkeersveiligheid naar de verschillende onderdelen van het inrichtingsgebied.

---

¹⁰ Inspraakreactie nummer 3 (bijlage 4).

6.2 Nulalternatief

Naar de mening van de Commissie is er geen reëel nulalternatief, aangezien het niet uitvoeren van de voorgenomen activiteit – of een vergelijkbare activiteit – niet leidt tot realisatie van de doelstelling van de initiatiefnemer. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen.

6.3 Het meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

De Commissie is van mening dat één van de alternatieven nader kan worden uitgewerkt tot een meest milieuvriendelijk alternatief (mma), zoals ook wordt voorgesteld in de startnotitie op pagina 29 (maar niet expliciet herhaald wordt op pagina 42). Het mma is hiermee een (verdere) milieuoptimalisatie van één van de alternatieven. In reactie op hetgeen de startnotitie stelt over het minimaliseren van bijkomende ongunstige milieueffecten van de verschillende alternatieven, adviseert de Commissie dit reeds na te streven bij de uitwerking van die verschillende alternatieven (zie ook §6.1).

Bij de ontwikkeling van het mma kan worden gedacht aan:

- het maximaliseren van de ecologische verbindingen;
- het verbeteren van de waterkwaliteit;
- het bevorderen van vrije onderdoorgangen voor waterlopen en recreanten (ecoducten en viaducten op palen);
- het meer dan in andere alternatieven saneren en verwijderen van glastuinbouw en andere bebouwing in het gebied om het doorgaande karakter te waarborgen (bijvoorbeeld bij de Katwijkerlaan);
- het tegengaan van verdere verstedelijking in de Groenzone en de kansenzones; het groen inrichten van de kansenzones, mede ter afscherming van de dominante stedelijke omgeving (geen ruimte voor ruimte en rood voor groen);
- het aanplanten van (veel) meer bos langs de randen van het gebied en op de kleihoogt.

Beschrijf het mma in dezelfde mate van detail als de overige inrichtingsalternatieven en neem, naast het in deze paragraaf over het mma gestelde, dezelfde richtlijnen in acht (zie §6.1).

Terwijl het mma binnen de competentie van de initiatiefnemer moet liggen, geldt ook dat door een budget niet bij voorbaat een te sterke inperking mag plaatsvinden van te beschouwen oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvordelen bij de ontwikkeling van het mma.

7. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

7.1 Algemene richtlijnen

Bij de beschrijving van de milieugevolgen van de verschillende inrichtingsalternatieven dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- zowel aan negatieve als aan positieve effecten dient aandacht te worden besteed;
- expliciet dient te worden ingegaan op cumulatie van effecten, bijvoorbeeld de cumulatie van effecten van verschillende vormen van recreatie op de rust in gebieden die ondermeer van belang zijn voor overwinteraars en weidevogels;
- behalve directe effecten moeten ook afgeleide effecten worden beschreven zoals effecten voor de gezondheid en veiligheid, wateroverlast en mogelijke overlast door dieren waaronder insecten¹¹;
- vooral de samenhang tussen peilbeheer, waterkwaliteit, recreatieve mogelijkheden en ecologische potenties moet worden beschreven;
- de beschrijving van de milieugevolgen dient zo kwantitatief mogelijk te zijn;
- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een 'worst case scenario' worden gebruikt;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase te worden betrokken;
- vooral aandacht moet besteed worden aan de effecten die per alternatief verschillen.

7.2 Te beschouwen (milieu)effecten

De startnotitie geeft reeds een overzicht van de te verwachte (milieu)effecten. Dit overzicht vormt een goede basis voor de informatie die in het MER moet worden gegeven. De beschrijving en beoordeling van de effecten dient bij te dragen aan het verkrijgen van een beeld van de mate waarin in de alternatie-

---

¹¹ Inspraakreacties nummer 1 en 5 (bijlage 4) vrezin virusziekten en overige overlast door dieren en planten bij een verwildering van het gebied.

ven de doelen worden gerealiseerd. Besteed voor het MER, in aanvulling op de punten uit de startnotitie, aandacht aan het volgende.

Bodem en water

Ga in op de effecten van veranderingen in de waterhuishouding en van het omzetten van landbouwgrond in natuur (vrijkomen nutriënten). Beschrijf en beoordeel:

- de invloed van veranderingen in de waterpeilen op het functioneren van de huidige hydrologische systemen, met speciale aandacht voor mogelijke locaties van kwel van brak grondwater bij verschillende peilalternatieven; geef aan in hoeverre minerale stikstof in ammonium dan wel in nitraatvorm in het grondwater aanwezig is;
- de effecten van de verschillende peilalternatieven op de kwaliteit van het oppervlaktewater per deelgebied, met speciale aandacht voor de rol van sulfaat en ijzer bij eutrofiëringsproblemen;
- de effecten van maatregelen gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit (helophytenfilters, afgraven van de eutrofe toplaag, etc.).

Natuur

Beschrijf en beoordeel per alternatief de effecten op:

- de al aanwezige natuurwaarden (waaronder die waarden die samenhangen met het voorkomen van gradiënten¹²);
- de nagestreefde natuurdoelen (op basis van een realistische inschatting van de potenties).

Beschrijf met betrekking tot de natuurdoeltypen de effecten van de ingrepen op de watergemeenschappen, moeraslevensgemeenschappen en levensgemeenschappen van drogere gras en bosgemeenschappen afzonderlijk. Beschrijf met betrekking tot de doelsoorten de effecten op de verspreidingsmogelijkheden. Ga specifiek in op de gevolgen voor trekvogels en overwinteraars.

Landschap, cultuurhistorie en aardkundige waarden

Beschrijf en/of visualiseer per alternatief:

- het visuele effect van het verdwijnen van bestaande bebouwing en van de aanleg van nieuwe bebouwing in zowel het inrichtingsgebied als de kanszones;
- een beoordeling van de beeldkwaliteit van de verschillende onderdelen van de groenzone en van de randen en overgangen van het inrichtingsgebied naar de omgeving;
- een beoordeling naar de mate waarin het doorgaande karakter van de groenzone visueel gewaarborgd is;
- een beoordeling van de mate waarin van landschapsvernieuwing sprake is, leidend tot een nieuwe culturele identiteit van het gebied;
- een beoordeling van de mate waarin de ruimtelijke kwaliteit gewaarborgd is via een duurzaam beheer;
- effecten op mogelijke archeologische vindplaatsen;
- effecten op de cultuurhistorische situatie en op aardkundige waarden, inclusief een toets op de mate waarin de alternatieven geënt zijn op of gebruik maken van de bestaande landschapseenheden en aanwezige cultuurhistorische en aardkundige waarden.

---

¹² Inspraakreactie nummer 8 (bijlage 4) bepleit onder meer in het MER de effecten op te nemen van het vergraven van kreekkruggen, aangezien gradiënten ecologisch (en landschappelijk) interessant zijn.

Geluid

Beschrijf de mogelijke geluidsoverlast. Ga specifiek in op de gevolgen voor het deelgebied dat geldt als stiltegebied.

8. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de inrichtingsalternatieven (inclusief het voorkeursalternatief en het mma) moeten onderling én met de referentiesituatie (de huidige situatie en autonome ontwikkeling) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin de alternatieven scoren op doelbereik, waarbij de toetsingscriteria (zie §5.2) het toetsingskader zijn. Richt de vergelijking tevens op de mate waarin dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen. Het accent dient dan ook te liggen op de onderscheidende effecten.

Aanbevolen wordt ook een vergelijking in tabelvorm in het MER op te nemen. In deze tabel dienen alleen die aspecten te worden opgenomen die onderscheidend zijn voor de alternatieven. Uit de tabel dient ook het gewicht dat aan elk aspect wordt toegekend te blijken.

Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten van de alternatieven worden betrokken. Dit is echter niet verplicht.

9. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- welke kennis in ontwikkeling is en wanneer deze beschikbaar komt;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

10. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland moet bij het herzien van de streekplannen Zuid-Holland West en Rijnmond aangeven dat een gedetailleerd evaluatieplan wordt ingezet. Dit dient in het MER te worden uitgewerkt.

In de verschillende deelgebieden kunnen meetpunten worden geselecteerd waar de uitgangssituatie wordt beschreven en de effecten van de verschillende ingrepen worden vastgelegd. Door toetsing van de monitoringsgegevens aan de toetsingscriteria kunnen maatregelen in de tijd worden bijgesteld. Onzekerheden en ongewenste ontwikkelingen kunnen tevens benaderd of bijgestuurd worden met behulp van gerichte experimenten op kleine schaal.

11. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen; de conclusies uit achtergronddocumenten dienen mét verwijzing naar het betrokken document en kort toegelicht in het hoofddocument te worden opgenomen;
- zoveel mogelijk gebruik te maken van visualisaties;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen.

12. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de verschillende alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de verschillende alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief en het mma;
- belangrijke leemten in kennis.